אוֹ בְּצִפָּרֶן) מְנָעָל, בֵּין חָדָשׁ בֵּין יָשָׁן, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹלֵף (יג) הָעוֹר וְהָוֵי מְמַחֵק: ט (לט) * סמַתָּר (מא) לְתֵת מַיִם עַל גַּבֵּי מְנָעָל (מ) לְשַׁכְשְׁכוֹ, * אֲבָל לְכַבְּסוֹ דְּהַיְנוּ (מא) שֶׁמְּשַׁפְשֵׁף צִדּוֹ בְּסוֹף פֶּרֶק תּוֹלִין. ס זְבָחִים צ״ד (ע״ב) וּכְתֻבּוֹתוֹ הָרִי״ף (נט.) וְרָא״ש (פ״כ סי״ד)

בְּאֵר הֵיטֵב

הַמַּרְאָה, כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּנָקִיּוּת. ט״ז (סק״ו): ח (יג) הָעוֹר. מַהֲרִי״ל (מנהגים) הָיָה מְקַנֵּחַ מְנָעָלָיו בְּכַרְוָל הָעֲשׂוּי לְפָנֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְהָיָה עֵב וְרָחֵב לְגָרֵר בּוֹ הַשּׁוּלַיִם מֵהַטִּיט. וְהַבַּ״ח

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַסַּכִּין, וְעַל כֵּן נָכוֹן לְזָהֵר (מח) שֶׁיַּעֲשֶׂה הַבַּרְזֶל שֶׁלְּפָנֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁמְּקַנְּחִין בּוֹ הַמְּנָעָלִים עָב וְרָחָב, וְלֹא חַד, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן כ״ו. וּלְקַנֵּחַ בַּכֹּתֶל שָׁרֵי, וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף ו׳: ט (לט) מַתָּר וְכוּ׳. הִנֵּה כְּדֵי לְבָאֵר אֶת דִּבְרֵי אֵלּוּ הַשְּׁנֵי סְעִיפִים צָרִיךְ לְהַקְדִּים הַקְדָּמָה קְטַנָּה, וְזוֹ הִיא: א) הַמִּלְבֵּן (מט) הוּא מַאֲבוֹת מְלָאכוֹת. וּלְבוּשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בְּצֶמֶר וּבִין בִּפְשָׁתָן וּבְכָל שְׁאָר מִינִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִתְלַבֵּן. וּלְבוּשׁ מִקְרֵי בְּכָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ הַצֶּמֶר וְהַפִּשְׁתָּן לְהִתְלַבֵּן עַל יְדֵי זֶה. [וּמַה שֶּׁנּוֹהֲגִין (נ) שֶׁמַּפְנִיחַ חֲתִיכַת פִּשְׁתָּן לְאַחַר אֲרִיגָתוֹ בַּחַמָּה וְזוֹרֵק עָלָיו מַיִם כְּדֵי שֶׁתִּתְלַבֵּן, גַּם זֶה הוּא בִּכְלָל מִלְבֵּן]. וְשִׁעוּרוֹ בְּחוּט שֶׁהוּא אֹרֶךְ אַרְבָּעָה טְפָחִים. ב) הַמְכַבֵּס בְּגָדִים הֲוֵי תּוֹלְדַת מִלְבֵּן וְחַיָּב. וְכֵן הַסּוֹחֵט, שֶׁהַסְחִיטָה גַּם כֵּן מִצְרֶכֶת כִּבּוּס הִיא. (נא) וְהוּא הַדִּין דְּכִבּוּס שַׁיָּךְ בְּעוֹרוֹת הָרַכִּין, (נב) וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף בַּקָּשִׁין, אַךְ יֵשׁ חִלּוּק בֵּין עוֹרוֹת לְבָגֶד, דְּכִבּוּסוֹ שֶׁל עוֹרוֹת לֹא מִקְרֵי כִּבּוּס עַד שֶׁיִּהְיֶה כִּבּוּס גָּמוּר, (נג) וּבִבְגָדִים קַיְמָא לַן דְּשִׁרְיָתָן בְּמַיִם זוֹ הִיא כִּבּוּסָן וְחַיָּב מִשּׁוּם מְכַבֵּס, לֹא שְׁנָא בִּבְגָדִים לְבָנִים וְלֹא שְׁנָא צְבוּעִים [אַחֲרוֹנִים]. ג) וְהִנֵּה בְּהָא דְּקַיְמָא לַן דְּשִׁרְיָתָן הִיא כִּבּוּסָן, יֵשׁ דַּעוֹת בַּפּוֹסְקִים, (נד) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּדַוְקָא כְּשֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר לִכְלוּךְ עַל הַבֶּגֶד, דְּהַשְׁרָיָה מַעֲבִיר הַלִּכְלוּךְ, אֲבָל אִם אֵין שָׁם לִכְלוּךְ (נה) וַאֲפִלּוּ הָשְׁחַר מַחֲמַת לְבִישָׁה, לֹא מִקְרֵי כִּבּוּס עַל יְדֵי שְׁרִיָּה לְבַד, אִם לֹא שֶׁמְּכַבְּסָן מַמָּשׁ אוֹ שֶׁסּוֹחֵט אֶת מֵימֵיהֶן. וּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר לִשְׁרוֹתָן מִדְּרַבָּנָן, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבֹא לִסְחִיטָה. (נו) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ אֵין עֲלֵיהֶם לִכְלוּךְ כְּלָל אָמְרִינַן דִּשְׁרְיָתָן הִיא כִּבּוּסָן, אַךְ כָּל זֶה דַּוְקָא אִם הוּא דָּרָךְ כִּבּוּס, אֲבָל אִם הוּא (נז) דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ, כְּגוֹן שֶׁנָּטַל יָדָיו בְּמַיִם וּמְקַנְּחָן בְּמַפָּה, וַאֲפִלּוּ אִם הָיוּ הַמַּיִם טְפוּחִים הַרְבֵּה עַל יָדָיו וְעַל יְדֵי קִנּוּחוֹ הָטְפַּח הַמַּפָּה, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה שְׁרִיָּתוֹ הִיא כִּבּוּסוֹ, דְּדֶרֶךְ לִכְלוּךְ הוּא. (נח) וְיֵשׁ מַחְמִירִין עוֹד, שֶׁאִם הָיוּ הַמַּיִם מְרֻבִּין, אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ אָמְרִינַן שְׁרִיָּתוֹ הִיא כִּבּוּסוֹ, וְעַל כֵּן הֵם סוֹבְרִים דִּכְשֶׁנּוֹטֵל יָדָיו וְרוֹצֶה לְנַגְּבָן בְּמַפָּה, יִרְאֶה לְנַעֵר יָדָיו עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֲרוּ עֲלֵיהֶם רַק מְעַט מַיִם, וְאָז מֻתָּר. וְעַתָּה נָבוֹא לְבָאֵר אֶת הַסְּעִיפִים: (מ) לְשַׁכְשְׁכוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁיֵּשׁ עַל מְנָעָל אֵיזֶה דָּבָר לִכְלוּךְ: (נט) נוֹתֵן עָלָיו מַיִם עַד שֶׁיִּכְלֶה הַלִּכְלוּךְ, וְזֶה נִקְרָא שִׁכְשׁוּךְ: (מא) שֶׁמְּשַׁפְשֵׁף וְכוּ׳. כְּדֶרֶךְ (ס) הַמְכַבְּסִים. וְהִנֵּה מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ, בְּמִדְרָשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים (פרשה ד) בְּפִיסְקָא נָפְת תִּטֹּפְנָה צֵא וּלְמַד מִן אַמֵּינְטוֹן הַזֶּה שֶׁאֵינוֹ מִתְגַּהֵץ אֶלָּא בְּאוּר, פֵּרוּשׁ בְּלָשׁוֹן יְוָנִי וְרוֹמִי מִין אֲבָן הַנִּטְרִית וְנֶאֱרֶגֶת לַבָּגֶד, וּבְהִיוֹתָהּ מְלֻכְלֶכֶת מְגַהֲצִין אוֹתָהּ בְּאוּר, עַד כָּאן לְשׁוֹן הָעָרוּךְ, וְהִשְׁתָּא מַה נְּזוֹנִים דִּבְרֵי הִירוּשַׁלְמִי, דְּאִשְׁמוּעִינַן רַב כַּהֲנָא דְּמַה שֶּׁמְּגַהֲצִים אוֹתָהּ בְּאוּר הוּא בְּכְלָל לִבּוּן, כֵּיוָן דְּדֶרֶךְ לִבּוּנָהּ בְּהָכִי, וּכְמוֹ שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁמִּשְׁתַּהֲרִים וּמִתְכַּבְּסִים עַל יְדֵי מַיִם, כֵּן זֶה עַל יְדֵי הָאֵשׁ. וְהִנֵּה מִן הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה גַּם כֵּן סַיְּיעְתָּא לְדִבְרֵי תְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל הַנַּ״ל:

* **אֲבָל לְכַבְּסוֹ דְּהַיְנוּ שֶׁמְּשַׁפְשֵׁף.** דִּין זֶה דְּכִבּוּס בְּמִנְעָל לֹא הָוֵי כִּי אִם עַל יְדֵי שְׁפִשּׁוּף, הוּא מִמַּה שֶּׁאָמַר רָבָא בְּזָבָחִים [דף צ״ד (ע״ב)] כָּל כִּבּוּס דִּלֵית בֵּהּ כְּסָכוּס לֹא שְׁמִיהּ כִּבּוּס. וְהָא דְּאָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי הָוֵי קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַב וְשַׁכְשׁוּכֵי לֵיהּ מִסְאָנֵיהּ, שֶׁכִּשּׁוּף אֵין כְּסָכוּס לֹא [כֵּן נִרְאֶה עִקַּר כַּמּוּבָא בַּשָּׁאִילְתּוֹת (פ׳ מצורע שאילתא פח), דְּהָא קַאֵי עַל דִּבְרֵי רָבָא דְּאִינוּ אָסוּר אֶלָּא בִּכְסָכוּס] וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, וּפֵרַשׁ רַשִׁ״י (שם ד״ה כסכוס) כְּסָכוּס הֵיינוּ שֶׁמְּשַׁפְשֵׁף צִדּוֹ עַל צִדּוֹ כְּדֶרֶךְ הַמְכַבְּסִין, וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה מותר ליתן מים), וְכֵן סָתַם כָּאן בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְצָרִיךְ עִיּוּן דְּמַהֲרִי״ף וְהָרֹא״ש וְהָרַמְבַּ״ם מַשְׁמַע דְּכִבּוּס בִּלְא שְׁפִשּׁוּף גַּם כֵּן אָסוּר, דְּהָרִי״ף כְּפָרָק תּוֹלִין לֹא הֵבִיא כְּלָל מֵימְרָא דְּרַבָּא כָּל כִּבּוּס לֹא שְׁמִיהּ כִּבּוּס, וְהָתָיא סְתָם כֵּן בְּסוֹף הַמּוּצִיא דְּכִבּוּס בְּמִנְעָל אָסוּר, וְכֵן הָרֹא״ש (פ״כ סי׳ יד), א] וּמַשְׁמַע דְּכָל כִּבּוּס אָסוּר אַף בִּלְא שְׁפִשּׁוּף. וְכֵן הָרַמְבַּ״ם בְּפָרָק (כ״א) [כ״ב (ה״ח)] לֹא הִזְכִּיר כְּלָל שֶׁלֹּא יְהֵא כִּי אִם בְּכִסְכּוּס, כִּי אִם סָתַם וְכָתַב דְּמִנְעָל אָסוּר לְכַבְּסוֹ. אֲמְנָם דִּבְרֵיהֶם צָרִיךְ בְּאוּר, דְּהָא מִמַּה שֶּׁאָמַר רָבָא בְּזָבָחִים בִּלְא כְּסָכוּס לָאו כְּלוּם הוּא, וְלֹא מְצִינוּ שְׁחִזֵּר רָבָא מִזֶּה. וְהַגְּרָאָה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי בָּזֶה, דְּהִנֵּה דַּעַת הָרַמְבַּ״ם מִלְּבַד זֶה צָרִיךְ בְּאוּר, דְּהִנֵּה בְּסוּגְיָא דִּזְבָחִים שָׁם מַשְׁמַע דִּבְעוֹר קָשֶׁה אִי בַּר כִּבּוּס הוּא תְּלוּי בְּמַחְלֹקֶת רַבָּנָן וְאַחֲרִים, וְהָרַמְבַּ״ם פָּסַק שָׁם בְּהִלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת (פ״ח ה״ב) כְּרַבָּנָן דְּקָשִׁין לָאו בַּר כִּבּוּס הוּא וּבְעֵי גְּרִידָה בְּדַם חַטָּאת, וְכָאן בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת (שם) סָתַם דְּבָרָיו, וּמַשְׁמַע דְּאֵין חִלּוּק בֵּין רַכִּין וְקָשִׁין, וּכְבָר עָמַד בָּזֶה הַלֶּחֶם מִשְׁנֶה (מעשה הקרבנות פ״ח ה״ב). וְעוֹד מַשְׁמַע בְּהָרִיא מִדְּבָרָיו דְּאַף בְּקָשִׁין יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר כִּבּוּס, דְּכָתַב מְנָעָל וְסַנְדָּל קָשֶׁה הוּא, כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י בְּרֵישׁ פֶּרֶק מְצוֹת חֲלִיצָה (יבמות קא. ד״ה חליצה), וְאִם כֵּן הָרַמְבַּ״ם סוֹתֵר לְדִבְרֵי עַצְמוֹ. עַל כֵּן נִרְאֶה לִי בְּאוּר הַדְּבָרִים הוּא כָּךְ, דְּהִנֵּה הָרַמְבַּ״ם הֵבִיא דִּין זֶה דְּכִבּוּס בְּמִנְעָל אָסוּר בְּפָרָק (כ״א) [כ״ב] (ה״ח) בֵּין הַשָּׁבוּתִים, וּמַשְׁמַע דְּסוֹבֵר דְּהוּא אִסּוּר דְּרַבָּנָן, וּמְפָרֵשׁ דְּמֵימְרָא דְּרַבָּא (זבחים צד:) כָּל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מא) כֵּן מוּכָח מִשּׁ״ז (סק״ג): ט (מט) רַמְבַּ״ם פֶּרֶק ט׳ הֲלָכָה י׳: (נ) כֵּן כָּתַב בְּסִפְרֵי תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (בהקדמה, כלכלת שבת, מלבן), וְעַיֵּן בְּבְאוּר הֲלָכָה (ד״ה מותר): (נא) זְבָחִים צ״ד (ע״ב), וְהָעָתִיקוּהוּ רַשִׁ״י (קמב: ד״ה נותן עליה) וְכַמָּה רִאשׁוֹנִים: (נב) שְׁאֵלָתוֹת פָּרָשַׁת מְצֹרָע (שאילתא פח): (נג) כֵּן כָּתְבוּ כָּל הַפּוֹסְקִים. וּלְפָלָא עַל הָרַמְבַּ״ם שֶׁלֹּא הֶעָתִיק בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת מֵימְרָא דְּרַבָּא (זבחים צד:) וְרַק סוֹגֵר לַמַּיִם (מח) רַמְבַּ״ם פֶּרֶק ט׳ הֲלָכָה י׳: (נד) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּדַוְקָא כְּשֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר לִכְלוּךְ עַל הַבֶּגֶד, דְּהַשְׁרָיָה מַעֲבִיר הַלִּכְלוּךְ, אֲבָל אִם אֵין שָׁם לִכְלוּךְ (נה) וַאֲפִלּוּ הָשְׁחַר מַחֲמַת לְבִישָׁה, לֹא מִקְרֵי כִּבּוּס עַל יְדֵי שְׁרִיָּה לְבַד, אִם לֹא שֶׁמְּכַבְּסָן מַמָּשׁ אוֹ שֶׁסּוֹחֵט אֶת מֵימֵיהֶן. וּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר לִשְׁרוֹתָן מִדְּרַבָּנָן, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבֹא לִסְחִיטָה. (נו) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ אֵין עֲלֵיהֶם לִכְלוּךְ כְּלָל אָמְרִינַן דִּשְׁרְיָתָן הִיא כִּבּוּסָן, אַךְ כָּל זֶה דַּוְקָא אִם הוּא דֶּרֶךְ כִּבּוּס, אֲבָל אִם הוּא (נז) דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ, כְּגוֹן שֶׁנָּטַל יָדָיו בְּמַיִם וּמְקַנְּחָן בְּמַפָּה, וַאֲפִלּוּ אִם הָיוּ הַמַּיִם טְפוּחִים הַרְבֵּה עַל יָדָיו וְעַל יְדֵי קִנּוּחוֹ הָטְפַּח הַמַּפָּה, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה שְׁרִיָּתוֹ הִיא כִּבּוּסוֹ, דְּדֶרֶךְ לִכְלוּךְ הוּא. (נח) וְיֵשׁ מַחְמִירִין עוֹד, שֶׁאִם הָיוּ הַמַּיִם מְרֻבִּין, אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ אָמְרִינַן שְׁרִיָּתוֹ הִיא כִּבּוּסוֹ, וְעַל כֵּן הֵם סוֹבְרִים דִּכְשֶׁנּוֹטֵל יָדָיו וְרוֹצֶה לְנַגְּבָן בְּמַפָּה, יִרְאֶה לְנַעֵר יָדָיו עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֲרוּ עֲלֵיהֶם רַק מְעַט מַיִם, וְאָז מֻתָּר. וְעַתָּה נָבוֹא לְבָאֵר אֶת הַסְּעִיפִים: (מ) לְשַׁכְשְׁכוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁיֵּשׁ עַל מְנָעָל אֵיזֶה דָּבָר לִכְלוּךְ: (נט) נוֹתֵן עָלָיו מַיִם עַד שֶׁיִּכְלֶה הַלִּכְלוּךְ, וְזֶה נִקְרָא שִׁכְשׁוּךְ: (מא) שֶׁמְּשַׁפְשֵׁף וְכוּ׳. כְּדֶרֶךְ (ס) הַמְכַבְּסִים. וְהִנֵּה מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע

בְּאוּר הֲלָכָה

דְּמִגְרְדִין בְּטִיט לַח, וַאֲפִילּוּ הָכִי הִשְׁמִיטוּהוּ הָרִי״ף (נח:) וְהַפּוֹסְקִים, שְׁמַע מִנַּהּ דְּכָל גַּוְנֵי אֵין מִגְרְדִין, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ עַיֵּן שָׁם. וְהִנֵּה כָּל דִּבְרֵינוּ לְשִׁטַּת רַבֵּנוּ פָּרָץ, אֲבָל כָּל עִקַּר דִּינוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ פָּרָץ לֹא בְּרִירָא כָּל כָּךְ, וְלֹא הֵבִיאוּהוּ בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ רַק בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים, וְלִשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים אִפְשָׁר דִּסְבִירָא לְהוּ גַּם כֵּן כַּהֲכֹל בּוֹ (סי׳ לא). וְרָאִיתִי בַּבַּ״ח (ס״ד) שֶׁהִשִּׂיג עַל הַכֹּל בּוֹ, וְכָתַב וְתֵימָה גְּדוֹלָה, הֲלֹא רַשִׁ״י (קמא. ד״ה אבל לא ישן) פֵּרַשׁ דְּטַעַם הַבָּרַיְיתָא מִשּׁוּם דְּהָוֵי מַמַּחַק, וּלְפִי זֶה בְּוַדַּאי אֲפִלּוּ בְּטִיט לַח אָסוּר, שֶׁקּוֹלֵף הָעוֹר וְהָוֵי מַמַּחַק, וְאִי״ה הוּא מַפָּרֵשׁ דְּלֹא כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י, וּלְהַהִיא מַה שֶּׁאָסוּר לְפָרוּשׁ רַשִׁ״י וּלְכָל הַפּוֹסְקִים, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְתַגְמֵי הַרְעִישׁ עָלָיו, דְּמַרְמַ״ם מַשְׁמַע נְמִי שֶׁאֵינוֹ מַפְרֵשׁ טַעַם הָאִסּוּר מִשּׁוּם מַמַּחַק, שֶׁכְּלָל אוֹתוֹ בְּטִיט לַח (כ״א) [כ״ב] (ה״ח) בְּדִינֵי כִּבּוּס וְלָבוּן שֶׁמְּתַקֵּן אֶת הַבֶּגֶד וְהָעוֹר, וְלֹא בְּדִינֵי מַמַּחַק, [וְלִדְבָרֵיהֶם אֲתֵי שְׁפִיר מַה שֶּׁכָּלַל הַבָּרַיְיתָא טִיט שֶׁעַל גַּבֵּי מְנָעָלוֹ וְעַל גַּבֵּי בְּגָדוֹ בְּחַדָּא מַחְתָּא]. וַאֲפִלּוּ לְרַשִׁ״י וְיֵתֵר כָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁהֶעְתִּיקוּ הַטַּעַם דְּמִמַּחַק, נוֹכַל לוֹמַר גַּם כֵּן דְּטַעַם זֶה לֹא שַׁיָּךְ כִּי אִם בְּטִיט יָבֵשׁ, דְּבָעֵי לְגָרֵר בְּחֹזֶק וְיָבֵא לִידֵי קִלּוּף הָעוֹר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּלֵחַ. וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּעֵזְרַת ה׳ בַּמֶּאִירִי (קמא: ד״ה מה שהתירונו) כְּדִבְרֵינוּ, שֶׁכָּתַב דִּכְיָבֵשׁ שַׁפְרִיךְ גְּרִירָה, וְכִפּוּר לֹא מְהַנֵּי לֵיהּ, אֵין גּוֹרְרִין בְּמִנְעָל חָדָשׁ וְכָל שֶׁכֵּן בְּמִנְעָל יָשָׁן שֶׁהוּא קוֹלְפוֹ מִתַּחְלָּה וְנִמְצָא מְמַחֵק, עַיֵּן שָׁם, הֲרֵי אַף דְּהַמְּאִירִי סְבִירָא לֵיהּ גַּם כֵּן הַטַּעַם כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י, אֲפִילּוּ הָכִי לְדִינָא סְבִירָא לֵיהּ גַּם כֵּן כַּהֲכֹל בּוֹ, וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵיהֶם **הֵיכָא דְּיֵשׁ עוֹד צַד לְהַתִּיר, כְּגוֹן בְּקִנּוּחַ בְּנַחַת אוֹ בְּכֹתֶל אֲפִלּוּ לְדַעַת הַמַּחְמִירִין:**

ט * **מַתָּר.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה שֶׁכָּתְבְנוּ דְּמַה שֶּׁנּוֹהֲגִין שֶׁמַּפְנִיחִין חֲתִיכַת פִּשְׁתָּן בַּחַמָּה וְכוּ׳ וְכֵן זֶה הוּא בְּכְלָל מְלֻכְלָךְ, כֵּן כָּתַב בְּסִפְרֵי תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (בהקדמה, כללות שבת, מלבן), וְהִנֵּה לְקַמָּן בְּסִימָן שׁ״ז סְתִירָה לָזֶה מִמַּה דְּאִיתָא בְּמִשְׁנָה שַׁבָּת קמ״ו (ע״ב) מִי שֶׁנִּשְׁרוּ כֵּלָיו בְּמֵימֵי שׁוּטְחָן בַּחַמָּה אֲבָל לֹא בְּנֶגֶד הָעֵנָב, וַאֲפִלּוּ הָאוֹסְרִין שָׁם לֹא אָסְרוּ אֶלָּא מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן, וְלֹא אָסְרוּ מִשּׁוּם דְּמִתְלַבֵּן עַל יְדֵי זֶה, וְאַף דְּאִינוּ מִתְכַּוֵּן שֶׁיִּתְלַבֵּן רַק שֶׁיִּתְנַבֵּב, מִכָּל מָקוֹם פְּסִיק רֵישָׁא הוּא. וְדִחַק לוֹמַר דְּהַמִּשְׁנָה אֵירֵי דְּוַקָא בִּכְלִים שֶׁאֵינָן שֶׁל פִּשְׁתָּן, דְּהַמִּשְׁנָה סְתָמָא קָאָמַר. וְהָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר, דְּלֹא הֲוֵי לִבּוּן עַל יְדֵי זֶה אֶלָּא בִּכְלֵי פִּשְׁתָּן חֲדָשִׁים שֶׁדַּרְכָּן לְלַבְּנוֹ בְּאֹפֶן זֶה, אֲבָל בִּבְגָדִים יְשָׁנִים אֹפֶן שֶׁהֵן שֶׁל פִּשְׁתָּן אֵין דַּרְכָּן לִבּוּן בְּאֹפֶן זֶה, כִּי אִם עַל יְדֵי כְּבִיסָה וּסְחִיטָה, אֲבָל לְפִי זֶה אִם כֵּן אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא מְנֻגָּבָן קְמוּחַ לְאַשׁ לֹא יְהֵא בּוֹ מִשּׁוּם לִבּוּן כִּי אִם בְּחֲדָשִׁים, דִּבְאֹפֶן זֶה מְיֵרֵי אוּנְיָן שֶׁל פִּשְׁתָּן מִשֶּׁיִּתְלַבְּנוּ [וְהַנִּזְכָּר בְּשַׁבָּת י״ז עַמּוּד ב׳ בְּמִשְׁנָה, עַיֵּן שָׁם בְּרָשַׁ״י (ד״ה אונין)], וּבְמָרְדְּכֵי סוֹף פֶּרֶק תּוֹלִין (פ״כ סי׳ תלד) [וְהוּבְאוּ דְּבָרָיו לְעֵיל בְּסִימָן ש״א סָעִיף מ״ו עַיֵּן שָׁם] מַשְׁמַע דְּאַף בִּישָׁנִים כְּשֶׁהוּא מְנֻגָּבָן קְמוּחַ לְאַשׁ יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם לִבּוּן גַּם כֵּן, דְּאִינוּ מְחַלֵּק שָׁם כְּלָל בֵּין יְשָׁנִים לְחֲדָשִׁים, וְצָרִיךְ עִיּוּן קָצָת, מִכָּל מָקוֹם בְּעִקַּר הָעִנְיָן נִרְאֶה דְּהַדִּין עִם הַתִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּהוּא עָשׂוּי לְהִתְלַבֵּן עַל יְדֵי פְּעוּלָה זוֹ, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְתֶרֶץ הַמִּשְׁנָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ. וְדַע עוֹד דְּאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק כְּלָל גְּדוֹל עַל הַמִּשְׁנָה הַמַּלְבֵּן (פ״ו ה״ב) רַב כֹּהֵן בְּשֵׁם רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אַמֵּינְטוֹן חַיָּב מִשּׁוּם מְלַבֵּן, וְעַיֵּן שָׁם בְּקָרְבַּן עֵדָה שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ בּוֹ כְּלוּם, וְהָאֵיר ה׳ עֵינַי וּמָצָאתִי בְּעָרוּךְ עֲרֶךְ אַמֵּינְטוֹן וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, בְּפִיסְקָא נָפְת תִּטֹּפְנָה צֵא וּלְמַד מִן אַמֵּינְטוֹן הַזֶּה שֶׁאֵינוֹ מִתְגַּהֵץ אֶלָּא בְּאוּר, פֵּרוּשׁ בְּלָשׁוֹן יְוָנִי וְרוֹמִי מִין אֲבָן הַנִּטְרִית וְנֶאֱרֶגֶת לַבָּגֶד, וּבְהִיוֹתָהּ מְלֻכְלֶכֶת מְגַהֲצִין אוֹתָהּ בְּאוּר, עַד כָּאן לְשׁוֹן הָעָרוּךְ, וְהִשְׁתָּא מַה נְּזוֹנִים דִּבְרֵי הִירוּשַׁלְמִי, דְּאִשְׁמוּעִינַן רַב כַּהֲנָא דְּמַה שֶּׁמְּגַהֲצִים אוֹתָהּ בְּאוּר הוּא בְּכְלָל לִבּוּן, כֵּיוָן דְּדֶרֶךְ לִבּוּנָהּ בְּהָכִי, וּכְמוֹ שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁמִּשְׁתַּהֲרִים וּמִתְכַּבְּסִים עַל יְדֵי מַיִם, כֵּן זֶה עַל יְדֵי הָאֵשׁ. וְהִנֵּה מִן הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה גַּם כֵּן סַיְּיעְתָּא לְדִבְרֵי תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל הַנַּ״ל:

לא שְׁמִיהּ כִּבּוּס. וְהָא דְּאָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי הָוֵי קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַב וְשַׁכְשׁוּכֵי לֵיהּ מִסְאָנֵיהּ, שֶׁכִּשּׁוּף אֵין כְּסָכוּס לֹא [כֵּן נִרְאֶה עִקַּר כַּמּוּבָא בַּשָּׁאִילְתּוֹת (פ׳ מצורע שאילתא פח), דְּהָא קַאֵי עַל דִּבְרֵי רָבָא דְּאִינוּ אָסוּר אֶלָּא בִּכְסָכוּס] וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, וּפֵרַשׁ רַשִׁ״י (שם ד״ה כסכוס) כְּסָכוּס הֵיינוּ שֶׁמְּשַׁפְשֵׁף צִדּוֹ עַל צִדּוֹ כְּדֶרֶךְ הַמְכַבְּסִין, וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה מותר ליתן מים), וְכֵן סָתַם כָּאן בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְצָרִיךְ עִיּוּן דְּמַהֲרִי״ף וְהָרֹא״ש וְהָרַמְבַּ״ם מַשְׁמַע דִּכְבּוּס בִּלְא שְׁפִשּׁוּף גַּם כֵּן אָסוּר, דְּהָרִי״ף כְּפָרָק תּוֹלִין לֹא הֵבִיא כְּלָל מֵימְרָא דְּרַבָּא כָּל כִּבּוּס לֹא שְׁמִיהּ כִּבּוּס, וְהָתָיא סְתָם כֵּן בְּסוֹף הַמּוּצִיא דְּכִבּוּס בְּמִנְעָל אָסוּר, וְכֵן הָרַמְבַּ״ם בְּפָרָק (כ״א) [כ״ב] (ה״ח) לֹא הִזְכִּיר כְּלָל שֶׁלֹּא יְהֵא כִּי אִם בְּכִסְכּוּס, כִּי אִם סָתַם וְכָתַב דְּמִנְעָל אָסוּר לְכַבְּסוֹ. אֲמְנָם דִּבְרֵיהֶם צָרִיךְ בְּאוּר, דְּהָא מִמַּה שֶּׁאָמַר רָבָא בְּזָבָחִים בִּלְא כְּסָכוּס לָאו כְּלוּם הוּא, וְלֹא מְצִינוּ שְׁחִזֵּר רָבָא מִזֶּה. וְהַגְּרָאָה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי בָּזֶה, דְּהִנֵּה דַּעַת הָרַמְבַּ״ם מִלְּבַד זֶה צָרִיךְ בְּאוּר, דְּהִנֵּה בְּסוּגְיָא דִּזְבָחִים שָׁם מַשְׁמַע דִּבְעוֹר קָשֶׁה אִי בַּר כִּבּוּס הוּא תְּלוּי בְּמַחְלֹקֶת רַבָּנָן וְאַחֲרִים, וְהָרַמְבַּ״ם פָּסַק שָׁם בְּהִלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת (פ״ח ה״ב) כְּרַבָּנָן דְּקָשִׁין לָאו בַּר כִּבּוּס הוּא וּבְעֵי גְּרִידָה בְּדַם חַטָּאת, וְכָאן בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת (שם) סָתַם דְּבָרָיו, וּמַשְׁמַע דְּאֵין חִלּוּק בֵּין רַכִּין וְקָשִׁין, וּכְבָר עָמַד בָּזֶה הַלֶּחֶם מִשְׁנֶה (מעשה הקרבנות פ״ח ה״ב). וְעוֹד מַשְׁמַע בְּהָרִיא מִדְּבָרָיו דְּאַף בְּקָשִׁין יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר כִּבּוּס, דְּכָתַב מְנָעָל וְסַנְדָּל קָשֶׁה הוּא, כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י בְּרֵישׁ פֶּרֶק מְצוֹת חֲלִיצָה (יבמות קא. ד״ה חליצה), וְאִם כֵּן הָרַמְבַּ״ם סוֹתֵר לְדִבְרֵי עַצְמוֹ. עַל כֵּן נִרְאֶה לִי בְּאוּר הַדְּבָרִים הוּא כָּךְ, דְּהִנֵּה הָרַמְבַּ״ם הֵבִיא דִּין זֶה דְּכִבּוּס בְּמִנְעָל אָסוּר בְּפָרָק (כ״א) [כ״ב] (ה״ח) בֵּין הַשָּׁבוּתִים, וּמַשְׁמַע דְּסוֹבֵר דְּהוּא אִסּוּר דְּרַבָּנָן, וּמְפָרֵשׁ דְּמֵימְרָא דְּרַבָּא (זבחים צד:) כָּל

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (סי״ט) אסר רק בשפשוף.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הַגָּהָה: וּבֶגֶד *שֶׁאֵין עָלָיו לִכְלוּךְ, מֻתָּר (מו) לָתֵת עָלָיו מַיִם מוּעָטִים, (מז) וְלֹא מְרֻבִּים שֶׁמָּא יִסְחֹט (בית יוסף (ד״ה ומה שכתב ובגד) בשם סמ״ג (לאוין סה) וסמ״ק (מצוה רפב) וספר התרומה (סי׳ רמד) והרא״ש פרק קמא דיומא (פ״ח סי׳ ד)). (מח) וְיֵשׁ אוֹסְרִים בְּכָל עִנְיָן (בית יוסף (שם) בשם הטור סימן של״ד וסימן שי״ט ותוספות פרק כל כתבי (קכ. ד״ה נותן) והגהות פרק כ״ב (אות ג)): י צהָרוֹחֵץ יָדָיו, (מט) טוֹב (נ) לְנַגְּבָם בְּכֹחַ זוֹ בְּזוֹ, וּלְהָסִיר מֵהֶם הַמַּיִם כְּפִי יְכָלְתּוֹ, קֹדֶם שֶׁיְּקַנְּחֵם בְּמַפָּה. הַגָּהָה: וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵין לָחוּשׁ לָזֶה, *דְּלֹא אָמְרִינַן שְׁרִיַּת בֶּגֶד זֶהוּ כִּבּוּסוֹ בְּכִי הַאי גַּוְנָא, דְּאֵין זֶה רַק (נא) דֶּרֶךְ (יג) לִכְלוּךְ, וְכֵן נוֹהֲגִין (טור ובית יוסף (שם) ואגור (הוצאת שבת סי׳ תמה)). וְלָכֵן מֻתָּר (יד) (נב) לְנַגֵּב יָדָיו בְּבֶגֶד שֶׁהֵטִיל בּוֹ תִּינוֹק (טו) (נג) מֵי רַגְלַיִם (טז) [*] (נד) כְּדֵי לְבַטְּלָם, שֶׁאֵין זֶה רַק דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ בְּעָלְמָא (טור). אֲבָל אָסוּר לִתֵּן (יז) (נה) מַיִם מַמָּשׁ עַל

צ מָרְדְּכַי פֶּרֶק ט״ו דְּשַׁבָּת (סי׳ שצ) בְּשֵׁם הָרַ״מ וְשִׁבֳּלֵי הַלֶּקֶט (סי׳ קט) בְּשֵׁם סֵפֶר יְרֵאִים (סי׳ רעד).

בְּאֵר הֵיטֵב

(סעי׳ ד) מַחְמִיר, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז) וְט״ז (סק״ג): י (יג) לִכְלוּךְ. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּבְדָבָר שֶׁמַּקְפִּיד עַל מֵימָיו אָסוּר, שֶׁמָּא יָבֹא לִידֵי סְחִיטָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ש״א סָעִיף ג׳ וְסָעִיף מ״ו: (יד) לְנַגֵּב. וְטוֹב שֶׁלֹּא לִקַּח יֶלֶד בְּחֵיקוֹ בְּשַׁבָּת אִם לֹא עַל כַּר. סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן רס״ז. הָרוֹחֵץ יֶלֶד בְּמַיִם, לֹא יָשִׂים הַבֶּגֶד בַּמַּיִם. סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן רס״ד: (טו) מֵי רַגְלַיִם. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ צוֹאָה עָלָיו אָסוּר לְהַעֲבִירוֹ בְּנִגּוּב הַיָּדַיִם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף ט׳, מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כד): (טז) כְּדֵי לְבַטְּלָם. עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כה), וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת חָכָם צְבִי סִימָן ק״ב: (יז) מַיִם מַמָּשׁ. וַאֲפִלּוּ לִטֹּל יָדָיו

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

[שֶׁעוֹבְרִים] בּוֹ לִכְבוֹד שַׁבָּת, אֲבָל אִם [אֵין] דַּרְכָּן לַעֲבֹר שָׁם לֹא: י [בהג״ה] כְּדֵי לְבַטְּלָם. עַיֵּן מַהֲרִיקַ״שׁ (בערך לחם) שֶׁיֵּשׁ מַתִּירִין שֶׁאִשָּׁה תִּרְחַץ יָדֶיהָ עַל מֵי רַגְלַיִם שֶׁל תִּינוֹק לְהַעֲבִירָם שֶׁיּוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל. וְנִרְאֶה לִי שֶׁטּוֹב לַעֲשׂוֹת כֵּן עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי לָחוּשׁ לְדִבְרֵי הָאוֹסְרִים, עַיֵּן שָׁם, וְהֵבִיאוּ בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ח). וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק בו) כָּתַב גַּם כֵּן בְּשֵׁם הַבֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומה שכתב ובגד), שֶׁאֲפִלּוּ לִטֹּל יָדָיו עֲלֵיהֶם אָסוּר, שֶׁזֶּהוּ כִּבּוּסָן. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ל) שֶׁכָּתַב לְהַתִּיר בָּזֶה, וְזֶה דַּוְקָא עַל הַבֶּגֶד, אֲבָל מֵי רַגְלַיִם שֶׁעַל הָאָרֶץ נוֹהֲגִים הֶתֵּר לִשְׁפֹּךְ מַיִם לְכַתְּחִלָּה, וְאֵין זֶה דּוֹמֶה לְמַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן שכ״ג (ס״ק יד) שֶׁאָסוּר לְבַטֵּל אִסּוּר בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב מִשּׁוּם מְתַקֵּן, דְּהָתָם מְתַקֵּן הַהֶתֵּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן אֵינוֹ מְתַקֵּן דָּבָר, אֶלָּא שֶׁעַל יְדֵי זֶה הָוֵי כְּאֵין שָׁם מֵי רַגְלַיִם, וּכְמַסִּיר גָּרָף שֶׁל רְעִי דָּמֵי, וּכְהַאי גַּוְנָא כָּתַב שָׁם לְעִנְיַן הֲדָחַת כּוֹס, וְאֵין לוֹמַר דְּהָתָם הוּא מְסַלְּקוֹ מַמָּשׁ עַל יְדֵי הַהֲדָחָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן, דְּכָאן גַּם כֵּן עַל יְדֵי נְתִינַת הַמַּיִם כְּמַאן דְּלֵיתָא נִינְהוּ וּכְהוּסְרוּ מִשָּׁם, וּמִכָּל מָקוֹם אֵין זֶה תִּקּוּן לָהֶם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת חָכָם צְבִי (סי׳ קב) שֶׁכָּתַב לְהוֹכִיחַ מֵהָךְ דְּכָתְבוּ מֻתָּר לְנַגֵּב יָדָיו, דִּלְפָחוֹת מֵרְבִיעִית מֵי רַגְלַיִם אֵין צָרִיךְ רְבִיעִית מַיִם, עַיֵּן שָׁם. וּלְעֵיל סִימָן ע״ז (סק״א) הֵבֵאתִי דִּינוֹ בָּזֶה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לוֹמַר בֶּגֶד שְׁרִיָּתוֹ זֶהוּ כִּבּוּסוֹ, וַהֲוֵי בִּכְלַל מְלַבֵּן וְחַיָּב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִנְעָל, אַף דְּשַׁיָּךְ בּוֹ כִּבּוּס, מִכָּל מָקוֹם שְׁרִיָּתָן אֵין זֶה כִּבּוּסָן, אֶלָּא אִם כֵּן מְכַבֵּס מַמָּשׁ, וְכַנַּ״ל: (מו) לָתֵת עָלָיו מַיִם. דִּשְׁרִיָּה לֹא הָוֵי כִּבּוּס אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ עָלָיו לִכְלוּךְ, וּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר בִּמְרֻבִּים מִשּׁוּם חֲשָׁשׁ דְּשֶׁמָּא יִסְחֹט. וְדַע דְּאִם מְכַוֵּן בִּנְתִינַת הַמַּיִם לְכַבְּסוֹ, אֲפִלּוּ בְּמַיִם מוּעָטִין אָסוּר [כֵּן מוּכָח בְּהֶדְיָא בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה, וְכֵן מַשְׁמָע גַּם כֵּן בִּסְמַ״ג, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שֶׁכֵּן כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן ש״א סָעִיף קָטָן ע״ז]: (מז) וְלֹא מְרֻבִּים. וְאִם הוּא (סד) דָּבָר שֶׁאֵין מַקְפִּיד עַל מֵימָיו וּמַנִּיחוֹ כַּמָּה זְמַן עִם הַמַּיִם, לֹא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יִסְחֹט בָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ש״א סָעִיף מ״ו: (מח) וְיֵשׁ אוֹסְרִין. סְבִירָא לְהוּ דְּמַה דְּאָמְרִינַן שְׁרִיָּתָן זֶהוּ כִּבּוּסָן הוּא אֲפִלּוּ בְּבֶגֶד שֶׁאֵין עָלָיו לִכְלוּךְ, וְלָכֵן אֲפִלּוּ בְּמוּעָטִין אָסוּר מִשּׁוּם כִּבּוּס. (סה) וּמִכָּל מָקוֹם אִם נְתִינַת מַיִם עַל הַבֶּגֶד הוּא דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ שָׁרֵי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף י׳ בַּהַגָּ״ה. (סו) [א] וְיֵשׁ לָחוּשׁ לְדֵעָה זוֹ לְהַחְמִיר בְּשֶׁל תּוֹרָה: י (מט) טוֹב וְכוּ׳. אֲבָל מִדִּינָא (סז) שָׁרֵי לִשְׁתֵּי דֵּעוֹת הַנַּ״ל בַּהַגָּ״ה לְקַנֵּחַ בְּמַפָּה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בַּהַגָּ״ה: (נ) לְנַגְּבָם בְּכֹחַ. הוּא כְּדֵי לָצֵאת גַּם דַּעַת הַיֵּשׁ מַחְמִירִין שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה בְּסוֹף סָעִיף קָטָן ל״ט, דִּסְבִירָא לְהוּ דִּבְכָל גַּוְנֵי אָמְרִינַן שְׁרִיָּתוֹ זוֹ הִיא כִּבּוּסוֹ אַף שֶׁהוּא דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ, אֶלָּא דְּאִם הוּא מְעַט מַיִם, סוֹבְרִין דְּאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ כִּבּוּס, (סח) אַךְ מִשּׁוּם דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין אֵיזֶה מִקְרֵי מְעַט, לְכָךְ כָּתְבוּ דְּמִנְהָג כָּשֵׁר שֶׁיְּנַגֵּב יָדָיו בְּכֹחַ: (נא) דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ. שֶׁיָּדָיו מְלֻכְלָכוֹת וּמְטַנֵּף בָּהֶם אֶת הַמַּפָּה, וְדַוְקָא בְּמַפָּה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַקְפִּיד עַל הַמַּיִם הַטְּפוּחִים, אֲבָל לְנַגֵּב בְּדָבָר שֶׁדֶּרֶךְ לְהַקְפִּיד בְּחֹל עַל מֵימָיו הַבְּלוּעִים בּוֹ, אָסוּר, מִטַּעַם שֶׁמָּא יָבֹא לִידֵי סְחִיטָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ש״א סָעִיף מ״ו, כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כב). וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א״א ס״ק כב) שֶׁהִכְרִיעַ, דְּדַוְקָא בְּמַיִם מְרֻבִּים, אֲבָל בְּמַיִם מוּעָטִים כְּמוֹ שֶׁמָּצוּי עַל יְדֵי סִפּוּג הַיָּדַיִם לֹא חָיְשִׁינַן לִסְחִיטָה כְּלָל, וְכֵן פָּסְקוּ הָאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כו) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס״ק לב) לְהָקֵל בְּסִפּוּג הַיָּדַיִם, עַיֵּן שָׁם טַעֲמֵיהוּ. אֲבָל אִם נִשְׁפַּךְ מַיִם עַל הַשֻּׁלְחָן וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, לְכֻלֵּי עָלְמָא אָסוּר לְקַנְּחוֹ בְּבֶגֶד שֶׁמַּקְפִּיד עָלָיו אִם הוּא מַיִם מְרֻבִּים, שֶׁמָּא יָבֹא לִידֵי סְחִיטָה: (נב) לְנַגֵּב יָדָיו. שֶׁנּוֹטֵל יָדָיו בְּמַיִם וּמְנַגְּבָם בְּהַבֶּגֶד: (נג) מֵי רַגְלַיִם. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוֹאָה, (סט) אָסוּר לְהַעֲבִירוֹ אֲפִלּוּ עַל יְדֵי נִגּוּב הַיָּדַיִם, דְּאַף עַל פִּי שֶׁהוּא דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ, מִכָּל מָקוֹם כִּבּוּס הוּא, דְּהַבֶּגֶד הָיָה מְלֻכְלָךְ יוֹתֵר מִקֹּדֶם, וְעַתָּה מַעֲבִירוֹ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן מֵי רַגְלַיִם אֵין מָאִיס כָּל כָּךְ, וְגַם שָׁם אֵין מַתִּירִין אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכַוָּנָתוֹ רַק כְּדֵי לְבַטְּלָן וְלֹא לְכַבֵּס וּלְלַבֵּן הַבֶּגֶד: (נד) כְּדֵי לְבַטְּלָם. וְתוּכַל לְהִתְפַּלֵּל וּלְבָרֵךְ. וּכְגוֹן שֶׁהַמֵּי רַגְלַיִם מוּעָטִים, כְּמוֹ שֶׁדֶּרֶךְ הַתִּינוֹק לְהַטִּיל בִּבְגָדָיו שֶׁמְּעֻטָּף בּוֹ, וְאֵין נוֹזֵל לְבֶגֶד הָאֵם כִּי אִם טִפַּת דָּבָר מוּעָט, וְסַגֵּי לֵיהּ לְבַטְּלוֹ בְּקִנּוּחַ יָדַיִם [בֵּית יוֹסֵף]. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ע״ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ז׳: (נה) מַיִם מַמָּשׁ. וַאֲפִלּוּ לִטֹּל יָדָיו עֲלֵיהֶם, אַף דְּנַעֲשִׂים שׁוֹפְכִים, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהֶם לִכְלוּךְ חָזוּ לְכִבּוּס. וְאַף דְּאֵין

בֵּאוּר הֲלָכָה

נותן) דִּסְבִירָא לֵיהּ דַּאֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ לִכְלוּךְ אָמְרִינַן שְׁרִיָּתוֹ זֶהוּ כִּבּוּסוֹ, וְהָא דְּכָתַב לְקַמֵּיהּ בְּסָעִיף י׳ טוֹב לְנַגְּבוֹ, וּמַשְׁמַע דְּמִדִּינָא אֵין צָרִיךְ, הַיְנוּ מִשּׁוּם דְּהוּא דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ, דַּאֲפִלּוּ דַּעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים מוֹדֶה לְהָקֵל בָּזֶה], וְהָא דְּנָקַט יֵשׁ עָלָיו לִכְלוּךְ, לִשְׁנָא דְּמַתְנִיתִין נָקַט, וּמִשּׁוּם סֵיפָא דִּמְקַנְּחוֹ. וְהִנֵּה לְדִינָא, עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א שֶׁכָּתַב דְּהַנָּכוֹן כַּדֵּעָה רִאשׁוֹנָה אִם אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לִכְבִיסָה, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כה) מַשְׁמַע גַּם כֵּן שֶׁדַּעַת רֹב רִאשׁוֹנִים כְּהַדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה, וּמִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה רִאשׁוֹנִים שֶׁמַּחְמִירִין בָּזֶה, וְכֵן הוּא דַּעַת הַטּוּר בְּסִימָן שי״ט וּבְסִימָן של״ד לְפִי מַה שֶּׁבֵּאֲרוֹ הַבֵּית יוֹסֵף (שם), בְּוַדַּאי יֵשׁ לָחוּשׁ וּלְהַחְמִיר בְּאִסּוּר תּוֹרָה, וְכֵן מַשְׁמַע בְּאֵלִיָּהוּ זוּטָא (ס״ק טו) וְעוֹד אַחֲרוֹנִים:

* שֶׁאֵין. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ עָלָיו לִכְלוּךְ, אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ כְּגוֹן לְנַגֵּב יָדַיִם שָׁם אָסוּר לְדֵעָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו לִכְלוּךְ מִכְּבָר, כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יח) וְכֵן מַשְׁמַע בְּעוֹלַת תָּמִיד (ס״ק כא). וּמִכָּל מָקוֹם לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לֹא בְּרִירָא הַדָּבָר כָּל כָּךְ, דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּדֶרֶךְ לִכְלוּךְ לְכֻלֵּי עָלְמָא שָׁרֵי, וְעַיֵּן:

י * דְּלֹא אָמְרִינַן וְכוּ׳. וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה אֵיזֶה לִכְלוּךְ עַל הַמִּטְפַּחַת, שָׁרֵי, הוֹאִיל וְהַנִּגּוּב דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ הוּא [פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק כא)]. וְהִנֵּה לְעִנְיַן רְחִיצַת תִּינוֹק בְּיוֹם טוֹב בְּמַיִם חַמִּין, שֶׁבְּחוֹל דֶּרֶךְ הוּא לְהַצִּיעַ מִתַּחְתָּיו הַמִּטְפַּחַת [הַוִּוינְדֶלְעַ״ן] בָּעֲרֵיבָה שֶׁרוֹחֲצִין אוֹתוֹ בָּהּ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִרְחֹץ תִּינוֹק קָטָן בְּלֹא זֶה, וּבְיוֹם טוֹב הֲלֹא יֵשׁ בָּזֶה אִסּוּר כִּבּוּס, דְּשׁוֹרֶה אוֹתָם בַּמַּיִם, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לִרְחֹץ בְּלֹא זֶה, יֵשׁ לְהַתִּיר בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיוּ הַוִּוינְדֶלְעַ״ן נְקִיִּים מְכֻבָּסִים, דִּלְדֵעָה הָרִאשׁוֹנָה אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּבּוּס. וְאַף לְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹסְרִין אַף בִּנְקִיִּים, אֶפְשָׁר דְּדֶרֶךְ לִכְלוּךְ הוּא. וְאַף אִם נֵימָא דְּאֵין זֶה דֶּרֶךְ לִכְלוּךְ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דִּנְקִיִּים הֵם בְּוַדַּאי אֵינוֹ רוֹצֶה כְּלָל בְּכִבּוּסָן, וְכָל כַּוָּנָתוֹ רַק כְּדֵי לְהַצִּיעַ תַּחַת הַתִּינוֹק, וַהֲוֵי הַכִּבּוּס מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ דְּאֵינוֹ אָסוּר לְכַמָּה פּוֹסְקִים אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְתִינוֹק זֶה הָוֵי כְּחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה אִם הוּא רָגִיל בִּרְחִיצָה, דְּיֵשׁ לְהַתִּיר אִסּוּר דְּרַבָּנָן בִּשְׁבִילוֹ. וּמִטַּעַם זֶה אֵין לֶאֱסֹר מִשּׁוּם שֶׁמָּא יִסְחֹט, כֵּיוָן דְּדָיְינִינַן לֵיהּ כְּחוֹלֶה, וּבִלְבַד שֶׁיִּזָּהֵר שֶׁלֹּא יִסְחֹט. וְהִנֵּה הַפְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ו) רָצָה לְהַתִּיר בִּשְׁעַת הַדְּחָק אַף

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סד) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יט), וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (סה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ) וְכֵן מַשְׁמַע בְּטוּר: (סו) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה שיש עליו) בְּשֵׁם אֵלִיָּה זוּטָא (ס״ק טו): י (סז) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כא): (סח) כֵּן כָּתַב בְּסֵפֶר יְרֵאִים הַנַּ״ל (סי׳ רעד): (סט) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כד) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס״ק לג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כח):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (סכ״א) כתב שאפילו לדעה זו יש מקילין שבמים מועטים אין אומרים שרייתו זהו כיבוסו כשאין מתכוין ללבן, ואין למחות ביד המקילין כיון שלסברא הראשונה מותר בכל ענין אבל כל ירא שמים יחמיר לעצמו שלא לכנוס לספק איסור של תורה [ועיין משנ״ב סימן ש״ט (ס״ק נט) ושעה״צ שם (ס״ק נב)].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah